

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ*

Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ίεροθέου

1. Δυτική Θεολογία και έπιστήμη

Στήν Εύρώπη από τόν 11^ο αιώνα μ.Χ. άρχισε μιά διαφοροποίηση ως προς τή θεολογία, δηλαδή άρχισε νά αναπτύσσεται ή λεγόμενη σχολαστική θεολογία, ή κορύφωση τής όποίας συντελέσθηκε τόν 13^ο αιώνα.

Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα αϋτής τής Θεολογίας πού καλλιεργήθηκε στή Δύση είναι ότι κυρίως στηρίχθηκε αποκλειστικά στον όρθό λόγο, τή λογική. Δέν είμαστε έναντίον του όρθου λόγου, αλλά έναντίον του όρθολογισμού, οϋτε έναντίον τής λογικής, αλλά έναντίον τής λογικοκρατίας. Πάντως, χρησιμοποιήθηκε ή λογικοκρατία ως ένιαία μεθοδολογία τόσο για τή σχέση μέ τόν Θεό όσο και για τή σχέση μέ τόν κόσμο. Δηλαδή, μέ τήν ίδια μέθοδο μέ τήν όποία επικοινωνούν μέ τόν υλικό κόσμο, μέ τήν ίδια μέθοδο έρευνούν τόν Θεό. Τό κέντρο και τών δύο είναι ή λογική.

Γιά νά τό αναλύσω αϋτό λίγο περισσότερο θά μπορούσα νά πω ότι οί θεολόγοι τής περιόδου αϋτής στηρίχθηκαν στή μεταφυσική φιλοσοφία του Πλάτωνα και του Άριστοτέλους και μέ αϋτήν έρμήνευαν τά πάντα. Μέ τόν όρο μεταφυσική έννοοϋμε ότι ό Θεός είναι πέρα από τή φύση και ύπάρχει ένότητα μεταξύ τών μεταφυσικών και τών φυσικών.

Ό Πλάτων ύποστήριζε ότι όλα τά κτίσματα είναι αντίγραφα του κόσμου τών ιδεών, πού είναι μέσα σε αϋτό τό άνώτατο Όν. Τό γράφει καθαρά ότι τό ότι ό άνθρωπος μπορεί νά κατασκευάσει ένα τραπέζι, αϋτό γίνεται διότι ή ψυχή του ανθρώπου πού πρίν κλειστεί στό σωμα βρισκόταν στον κόσμο τών ιδεών, γνώρισε τήν ιδέα του τραπεζιού, γι' αϋτό και ό άνθρωπος τό κατασκευάζει.

Ό Άριστοτέλης διαμόρφωσε διαφορετικά αϋτήν τή θεωρία του Πλάτωνος, ό όποιος ήταν δάσκαλός του. Σύμφωνα μέ αϋτόν, τό άνώτατο Όν είναι τό πρώτο άκίνητο, πού κινεί τά πάντα. Η ύλη είναι άμορφη, αλλά είναι δεκτική τελειοποίησης, ώστε από τό «δυνάμει νά όδηγηθει στό ενεργεία», πού γίνεται διά τής κινήσεως.

Μέ βάση αϋτές τίς αρχές τής φιλοσοφικής μεταφυσικής διαμορφώθηκε ένα ιδιαίτερο κοσμοείδωλο, και έτσι έρμηνεύθηκε όλο τό σύμπαν και ό άνθρωπος. Τό αιώνιο αϋτό Όν έχει σχέση μέ τά όντα πού ύπάρχουν στον κόσμο, τά κατευθύνει, τά ρυθμίζει, τά καθορίζει.

Ό σχολαστικός θεολόγος του 13^{ου} αιώνας, Θωμάς Άκινάτης, στηριζόμενος σε αϋτά δημιούργησε ένα φιλοσοφικό-θεολογικό σύστημα, μέ τό όποιο κατασκεύασε τίς αποδείξεις περί τής ύπάρξεως του Θεού. Για παράδειγμα, ή όντολογική άπόδειξη του Θεού βασίζεται στό ότι μέσα στήν ψυχή του ανθρώπου, ή όποία προϋπήρχε

στόν κόσμο τῶν ἰδεῶν ὑπάρχει ἡ μνήμη γιά τόν Θεό, γι' αὐτό ὁ ἄνθρωπος πιστεύει στόν Θεό. Ἐπίσης, ἡ κοσμολογική ἀπόδειξη περί τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, εἶναι ὅτι ὅλα τά ὄντα εἶναι ἀντίγραφα τῶν ἰδεῶν ἢ κατασκευάσθηκαν ἀπό τό ἀκίνητον Ὄν καί ἔχουν ἕναν σκοπό καί προσδιορισμό.

Στόν Εὐρωπαϊκό χῶρο κατά καιρούς ὑπῆρξαν ἀντιδράσεις ἐναντίον τῆς σχολαστικῆς θεολογίας τοῦ Μεσαίωνα καί ὑπῆρξαν διάφορα θεολογικά καί φιλοσοφικά ρεύματα, ὅπως τόν 14^ο αἰῶνα ὑπῆρξε ὁ Νομιναλισμός, τόν 15^ο αἰῶνα ὁ Οὐμανισμός-Ἀναγέννηση, τόν 16^ο αἰῶνα ἡ Μεταρρύθμιση, τόν 17^ο τόν 18^ο ὁ Διαφωτισμός.

Θά παραμείνω λίγο στό ρεῦμα τοῦ Διαφωτισμοῦ, τό ὁποῖο, ἀπό διάφορες αἰτίες, κατέρριψε τό κοσμοεἶδωλο τῆς μεταφυσικῆς-σχολαστικισμοῦ. Ὁ Διαφωτισμός ἀρνήθηκε ὅτι ὑπάρχει μηχανιστική σχέση μεταξύ τοῦ Θεοῦ τῆς μεταφυσικῆς καί τοῦ κόσμου, ἀρνήθηκε ὅτι ὅλα τά ὄντα εἶναι ἀντίγραφα τῶν ἰδεῶν, οἱ ὁποῖες ἰδέες εἶναι στό ἀνώτατο αὐτό Ὄν, τό Ὅποιο δέν ἀποδεικνύεται μέ τήν παρατήρηση καί τό πείραμα καί ὅτι ὅλα τά ὄντα εἶναι ἀμετάβλητα, ἐπειδή εἶναι ἀντίγραφα τῶν ἰδεῶν, πού εἶναι στό ἀνώτατο Ὄν. Καί ἐπειδή αὐτό τό ὕψιστο Ὄν δέν ἀποδεικνύεται μέ τήν παρατήρηση καί τό πείραμα, γι' αὐτό ὁ Διαφωτισμός ἀρνήθηκε τόν Θεό τῆς μεταφυσικῆς τοῦ Σχολαστικισμοῦ. Ἔτσι, ἀναπτύχθηκαν οἱ ἐπιστήμες, ἀνεξάρτητα ἀπό τή φιλοσοφία-θεολογία τῆς Δύσεως, δηλαδή οἱ ἐπιστήμονες ἀπέριψαν τή μεταφυσική.

Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά ἐπέλθει σύγκρουση μεταξύ μεταφυσικῆς θεολογίας καί ἐπιστήμης. Οἱ μέν ἐπιστήμονες ἀρνήθηκαν τίς ἀπόψεις τῆς μεταφυσικῆς θεολογίας καί οἱ μεταφυσικοί θεολόγοι, θεωρώντας ὅτι ἀμφισβητεῖται ὁ Θεός μέ τίς νέες ἐπιστήμες, ἀντέδρασαν στίς ἀπόψεις τῶν τότε ἐπιστημόνων καί τῶν ἀνακαλύψεών τους. Ἔτσι, ἔγιναν τρομερά γεγονότα στόν Δυτικό-Εὐρωπαϊκό χῶρο, ὅπως ἡ Ἱερά Ἐξέταση καί οἱ ἀποφάσεις της, καί αὐτό γίνεται μέχρι τίς ἡμέρες μας, μέ ἕναν ἄλλο διαφορετικό τρόπο, ὅταν μερικοί ἐν ὀνόματι τῆς πίστεως ἀρνοῦνται τά ἐμβόλια ἢ κάτι ἄλλο.

2. Σχέση μεταξύ ὀρθόδοξης θεολογίας καί ἐπιστήμης

Ἡ θεολογία πού ἀναπτύχθηκε καί ἐξακολουθεῖ νά ἐπικρατεῖ στήν Ὄρθοδοξη Ἐκκλησία ἔχει διαφορετική ἀφετηρία ἀπό τή δυτική σχολαστική θεολογία, γι' αὐτό ποτέ δέν εἶχαμε συγκρούσεις μεταξύ θεολογίας καί ἐπιστήμης, οὔτε Ἱερά Ἐξέταση. Στήν ὀρθόδοξη θεολογία δέν πιστεύουμε σέ διάκριση μεταξύ φυσικῶν καί μεταφυσικῶν, ἀλλά στή διάκριση μεταξύ κτιστοῦ καί ἀκτίστου, καθώς ἐπίσης, δέν πιστεύουμε ὅτι τά ὄντα εἶναι ἀντίγραφα τῶν ἰδεῶν πού βρίσκονται μέσα στό

άνωτατο Όν, αλλά ότι μέσα σέ όλα τά όντα είναι ή δημιουργική ενέργεια του Θεού.

Αυτό πρέπει νά τό δοῦμε μέσα από δύο βασικές άρχές της όρθοδόξου θεολογίας, πού καθορίζουν τή σχέση του Θεού μέ τον κόσμο και τή σχέση του ανθρώπου μέ τον Θεό και τον κόσμο.

Ή πρώτη βασική άρχή της όρθοδόξου θεολογίας είναι ότι δέν υπάρχει μιά ένιαία μεθοδολογική άρχή για τή γνώση του Θεού και του κόσμου, όπως διδάσκει ή σχολαστική θεολογία, αλλά υπάρχει διπλή μεθοδολογία. Αυτό σημαίνει ότι δέν είναι ή λογική τό όργανο πού μελετά τον κόσμο και ταυτόχρονα ή ίδια λογική κατανοεί τον Θεό, αλλά υπάρχει διάκριση μεταξύ νοῦ και λογικής. Όπότε, ό άνθρωπος μέ τον νοῦ του έχει σχέση μέ τον Θεό και μέ τήν λογική του διερευνά τήν κτίση. Αυτή είναι ή διπλή μεθοδολογία.

Γιά παράδειγμα, ό άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς παρέλαβε από τον Άριστοτέλη τήν άποψη ότι ή ψυχή του ανθρώπου έχει νοῦ και αίσθηση. Μέ τον νοῦ έχει επικοινωνία μέ τον Θεό και μέ τήν αίσθηση έχει επικοινωνία μέ τήν κτίση. Μεταξύ αυτών των δύο ενεργειών του νοῦ και της αίσθήσεως υπάρχουν και άλλες τρεις ενέργειες, ήτοι ή φαντασία, ή δόξα και ή διάνοια. Αυτές οι τρεις δυνάμεις συνδέονται μέ τήν αίσθηση. Έτσι, από τήν αίσθηση προέρχεται ή φαντασία, ή δόξα, ή διάνοια, ενώ ό νοῦς είναι αυτοτελής ενέργεια της ψυχής. Γι' αυτό λέμε ότι άλλη είναι ή μέθοδος μέ τήν όποία έρευνάται ό αίσθητός κόσμος (αίσθηση, φαντασία, δόξα, διάνοια) και άλλη είναι ή μέθοδος κοινωνίας του ανθρώπου μέ τον Θεό (νοῦς).

Αυτό έχει σημαντικές συνέπειες, γιατί δέν συγκρούεται ή θεολογία μέ τήν επιστήμη, αφού και οι δύο κινούνται σέ διαφορετικά επίπεδα. Ό θεολόγος-άγιος μέ τον καθαρό νοῦ μετέχει της ενεργείας του Θεού και ό επιστήμονας μέ τήν αίσθηση και τή λογική μελετά τά όντα και τήν κτίση. Άλλο είναι τό επίπεδο στό όποιο κινείται ό θεολόγος-άγιος και άλλο είναι τό επίπεδο στό όποιο κινείται ό επιστήμονας. Έτσι, δέν έπέρχεται κάποια σύγκρουση μεταξύ πίστεως και επιστήμης.

Βεβαίως, ό θεολόγος μπορεί νά άσχολείται και μέ τήν επιστήμη και τά αντικείμενα πού μελετά αυτή, δηλαδή τήν κτίση, όταν συγχρόνως είναι και επιστήμονας. Και ό επιστήμονας μπορεί νά άσχολείται μέ τή θεολογία, όταν συγχρόνως είναι και θεολόγος. Αυτό σημαίνει ότι ό θεολόγος δέν άσχολείται μέ τήν επιστήμη ένεκα της θεολογίας του, ούτε ό επιστήμονας άσχολείται μέ τή θεολογία ένεκα της επιστήμης του.

Όταν κάνω λόγο για θεολογία δέν έννοώ τον θεολόγο πού σπουδάζει τή θεολογία και αναγκαστικά άσχολείται μέ τήν επιστήμη του κλάδου του, πού είναι ή φιλολογική έπεξεργασία των κειμένων, ή εκμάθηση των Θρησκευτών, ή άνάλυση των

ἐκκλησιαστικῶν τεχνῶν, ἡ μελέτη τῶν ἀρχῶν τῆς κοινωνιολογίας κλπ., ἀλλά ἐννοῶ τοὺς θεολόγους-ἁγίους, οἱ ὁποῖοι μέσα ἀπὸ μιὰ ἰδιαίτερη μέθοδο καθάρσεως, φωτισμοῦ καὶ θεώσεως, ἀποκτοῦν ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι, ἡ θεολογία εἶναι διατύπωση τῆς ἐμπειρικῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ πιό συγκεκριμένα τῆς μεθέξεως τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, μέ ἀποτέλεσμα ὁ θεολόγος νά βλέπει καὶ νά γνωρίζει ἐμπειρικά τή δημιουργική ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ μέσα στήν κτίση, ἡ ὁποία περιγράφεται ἀπὸ τοὺς θεόπτες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν ὄρο «λόγοι τῶν ὄντων». Αὐτός εἶναι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ὁ θεολόγος-ἅγιος γνωρίζει ὅτι ὁ Θεός εἶναι ὁ Δημιουργός τοῦ κόσμου καὶ τῆς κτίσης καὶ Ἐκεῖνος πού συνέχει τή κτίση, ἀλλά μετέχει καὶ τῆς θεοποιουῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ ὡς ἀκτίστου Φωτός. Ἡ γνώση αὐτή δέν εἶναι ἀποτέλεσμα διανοητικῆς ἢ φιλοσοφικῆς ἢ ἐπιστημονικῆς μελέτης.

Αὐτό τό βλέπουμε στόν Μέγα Βασίλειο, ὁ ὁποῖος ἔμαθε ὅλες τίς ἐπιστήμες τῆς ἐποχῆς του, ἦτοι ἀστρονομία, μαθηματικά, ἰατρική κλπ., ἀλλά καὶ μέ ἄλλη μέθοδο ἀπέκτησε ἐμπειρίες τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ἔκανε τή διάκριση ὅτι ἄλλο εἶναι ἡ μέθοδος γνώσεως τῆς ἐπιστήμης τῶν αἰσθητῶν καὶ ἄλλη εἶναι ἡ μέθοδος γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Αὐτός ὁ ἴδιος στίς ὁμιλίες του στήν «Ἐξαήμερο» ἐρμήνευσε τή δημιουργία τοῦ κόσμου, χρησιμοποιώντας, μέχρις ἑνός σημείου, καὶ τίς ἐπικρατοῦσες γνώσεις τῆς ἐποχῆς του. Ἀλλά καὶ αὐτός ὁ ἴδιος εἶχε ἐμπειρική γνώση τοῦ Θεοῦ, χωρίς νά κάνει σύγκρουση μεταξύ θεολογίας καὶ ἐπιστήμης.

Αὐτό εἶναι ἕνα ἐκπληκτικό παράδειγμα καὶ πρότυπο γιά τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο μπορεῖ νά ὑπάρξει συνεργασία μεταξύ θεολογίας καὶ ἐπιστήμης.

Ἡ δεύτερη βασική ἀρχή τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας εἶναι ὅτι αὐτή δέν εἶναι μεταφυσική, ἀλλά πνευματική ἰατρική. Ἡ Ὄρθοδοξη Ἐκκλησία εἶναι πνευματικό θεραπευτήριο, ὁ Κληρικός-θεολόγος εἶναι πνευματικός ἰατρός, ὁ ἴδιος ὁ Χριστός εἶναι ἰατρός τῶν ψυχῶν καὶ ὅταν θεραπεύονται τά ψυχικά τραύματα, πολλές φορές αὐτό ἔχει θεραπευτικές συνέπειες καὶ στό σῶμα, καὶ ἡ θεολογία εἶναι πνευματική ἰατρική ἐπιστήμη. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπαλλάσσεται ἀπό τό ἄγχος, τήν ἀγωνία, αὐτό ἔχει συνέπειες καὶ στό σῶμα.

Σέ ὅλη τήν Ἁγία Γραφή, τά λατρευτικά κείμενα καὶ τήν πατερική διδασκαλία χρησιμοποιεῖται ἄφθονο ἰατρικό ὕλικό, πράγμα πού δείχνει ὅτι ἡ Ὄρθοδοξη Ἐκκλησία συγγενεῦει μέ τήν ἰατρική ἐπιστήμη καὶ ὄχι μέ τήν φιλοσοφία.

Γιά παράδειγμα, ὁ 102^{ος} Κανόνας τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (691-692 μ.Χ.) ἀποκαλεῖ τήν ἁμαρτία «νόσο», «ἀρρώστημα», «ψυχῆς ἔλκος»· τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἁμαρτίας τήν χαρακτηρίζει «κατάλληλον τήν θεραπείαν τῶ ἀρρωστήματι»· τόν τρόπο τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ἁμαρτημάτων τόν χαρακτηρίζει

«φάρμακο»· τόν δέ κληρικό χαρακτηρίζει ιατρό πού άσκει «τήν ιατρικήν έν Πνεύματι έπιστήμη», πού άποβλέπει «πρός τήν υγείαν».

Μέσα σέ αύτή τήν προοπτική κάνουμε λόγο για συνεργασία μεταξύ Κληρικού και Ίατρού. Ο Κληρικός θεραπεύει τά πνευματικά νοσήματα του άνθρώπου και όταν υπάρχουν σωματικές ασθένειες, αυτές τίς έπιμελείται ο Ίατρός του σώματος. Και ο Ίατρός πού θεραπεύει τόν σωματικό οργανισμό του άνθρώπου, όταν βλέπει έσωτερικές ψυχικές ανασφάλειες, τόν παραπέμπει στον Κληρικό, εκείνον πού γνωρίζει τή μέθοδο τής πνευματικήςς θεραπείας.

Πρέπει νά σημειωθεί ότι στον δυτικό χώρο παρατηρήθηκε ένας δυαλισμός-δυϊσμός, ο οποίος είναι αντίθετος στον μονισμό και ένισμό και υποστηρίζει ότι υπάρχουν δύο αρχές, τό πνεύμα και ή ύλη, δηλαδή τό ιδεατό και τό πραγματικό, και θεωρεί ότι ή θρησκεία ασχολείται μέ τό πνεύμα και ή ιατρική μέ τό σώμα. Αυτός ο δυαλισμός δημιούργησε πολλά προβλήματα στον άνθρωπο, γι' αυτό αναπτύχθηκε ή ψυχολογία, ή ψυχιατρική, προκειμένου νά καλύψει αυτό τό κενό. Αυτό, όμως, δέν συμβαίνει στην Όρθόδοξη Έκκλησία, γιατί άφ' ενός μέν θεωρεί τόν άνθρωπο ως μιá ένότητα και υπάρχει μιá ιδιαίτερη μέθοδος πού λέγεται ιερός ήσυχασμός, νηπτική θεολογία, πού είναι τό ένδιάμεσο μεταξύ ψυχής και σώματος, άφ' έτέρου δέ υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ Κληρικών και Ίατρών.

Έτσι, ο ιερός ήσυχασμός, μαζί μέ τή μυστηριακή ζωή τής Έκκλησίας αποτελούν τή θεραπευτική άγωγή τής Όρθοδόξου Έκκλησίας, ή οποία ως στόχο έχει νά αποκαταστήσει τή φυσιολογική λειτουργία του άνθρώπου ως όλότητα ψυχής και σώματος.

Αναφέρθηκα προηγουμένως στην ύπαρξη του νοϋ, πού είναι μιá ένέργεια τής ψυχής διαφορετική από τή λογική, και αύτή ή ένέργεια είναι ο όφθαλμός τής ψυχής μέ τήν οποία μπορεί νά επικοινωνήσει ο άνθρωπος μέ τόν Θεό. Μέ τήν απομάκρυνση από τόν Θεό αύτή ή ένέργεια σκοτίστηκε και ταυτίστηκε μέ τήν λογική και τίς αισθήσεις. Η αποκατάσταση αύτης τής νοεράς ένέργειας μέσω τής προαναφερθείσας θεραπευτικής άγωγής πού παραδόθηκε στους άνθρώπους από τόν ίδιο τόν Χριστό, όπως αύτή έχει διατηρηθεί και θά έλεγα "δοκιμαστεί" αιώνες τώρα, αποκαθιστά τήν επικοινωνία του άνθρώπου μέ τόν Θεό, και άφου γίνεται αυτό, αποκαθιστά και τήν υγιή κοινωνία μέ τους άλλους άνθρώπους και μέ τήν κτίση.

Ένας έπιστήμονας ιατρός μέ τό ήλεκτρονικό μικροσκόπιο βλέπει τό κύτταρο και τόν υποκυτταρικό κόσμο. Και ένας θεολόγος άγιος μέ τόν νοϋ, τόν όφθαλμό τής ψυχής, βλέπει τόν Θεό και τήν ψυχική ασθένεια του άνθρώπου.

Μέσα στό πλαίσιο αυτό, δημοσίευσα βιβλία για τήν «Όρθόδοξη Ψυχοθεραπεία», εισήγαγα αυτόν τόν όρο, ο οποίος έγινε αποδεκτός από τήν Αμερικανική Ψυχολογική Έταιρεία, και περιέλαβε άνάλυση του έργου μου στό βιβλίο

«Έγχειρίδιο Ψυχοθεραπείας και θρησκευτικής ποικιλομορφίας», καθώς επίσης δημοσίευσα βιβλίο με τίτλο «Βιοηθική και Βιοθεολογία». Συγχρόνως, διδάσκω ακολουθώντας τον καθηγητή π. Ιωάννη Ρωμανίδη, ο οποίος έλεγε ότι η ορθόδοξη θεολογία δεν ανήκει στον κλάδο των θεωρητικών επιστημών (φιλοσοφία), αλλά στον κλάδο των θετικών επιστημών (μαθηματικά-ιατρική).

Συγκεκριμένα, ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης έλεγε ότι η ορθόδοξη θεολογία από πλευράς μεθοδολογίας συνδέεται με τις θετικές επιστήμες και όχι με την φιλοσοφία, και εάν εμφανιζόταν ο Χριστιανισμός στην εποχή μας, θά τον καταλαβαίναμε από πλευράς μεθοδολογίας, ως μία πνευματική ψυχιατρική. Όπως στη φυσική έχουμε παρατήρηση και πείραμα, πράξη και θεωρία, τό ίδιο γίνεται και στη θεολογία, υπάρχει η πράξη ως τήρηση των εντολών του Θεού και η θεωρία ως θέα του Θεού. Όπως ο ιατρός ασχολείται με τό σώμα, κάνει διάγνωση και θεραπεία των σωματικών ασθενειών, έτσι και ο ορθόδοξος θεραπευτής κάνει διάγνωση και θεραπεία των ψυχικών ασθενειών του νοῦ και των παθών. Η ορθόδοξη θεολογία δεν είναι άφηρημένη και στοχαστική επιστήμη, όπως και η ιατρική του σώματος δεν είναι άφηρημένη και στοχαστική επιστήμη, δεν μπορούν να βλέπουν τις σωματικές και ψυχικές ασθένειες και να φιλοσοφούν, αλλά θεραπεύουν τον άνθρωπο. Για παράδειγμα, δεν μπορώ να φαντασθώ έναν ιατρό, πού όταν πονᾷ ο ασθενής να του μιλά για τή φιλοσοφία. Έτσι, δεν μπορώ να διανοηθώ έναν Κληρικό να πονᾷ ψυχικά ο άνθρωπος και εκείνος να φιλοσοφεί.

Έτσι διδάσκω, και αυτό προσείλκυσε τό ενδιαφέρον του Τμήματος Ιατρικής τής Σχολής Ἐπιστημῶν Ὑγείας του Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων και μου ἀπένευμε τό δίπλωμα του Ἐπιτίμου διδάκτορος τής Σχολής.

Πρίν περατώσω τον λόγο θά ήθελα να αναφέρω κάτι πού γράφει ο Francis Collins στό βιβλίο του με τίτλο «Ἡ γλώσσα του Θεού» και υπότιτλο «ένας επιστήμονας δίνει μαρτυρία για τήν πίστη», για τήν ήμέρα πού μαζί με τον Βέντερ και τον Πρόεδρο Κλίντον ανακοίνωσαν τή χαρτογράφηση του ανθρώπινου γονιδιώματος.

Τήν ήμέρα εκείνη ο Ἀμερικανός Πρόεδρος Κλίντον εἶπε: «Σήμερα μαθαίνουμε τή διάλεκτο με τήν όποία ο Θεός δημιούργησε τήν ζωή. Αισθανόμαστε όλο και μεγαλύτερο δέος για τήν πολυπλοκότητα, τήν όμορφιά και τό θαῦμα του πίο ίεροῦ και οὐράνιου δώρου του Θεού» (Francis S. Collins, Ἡ γλώσσα του Θεού, ένας επιστήμονας δίνει μαρτυρία για τήν πίστη, εκδόσεις Παπαζήση, Ἀθήνα 2009, σελ. 18).

Ἐπίσης, ο Francis Collins στό τρίτο μέρος του βιβλίου αὐτοῦ αναφέρεται σε τέσσερεις ἐπιλογές, πού γίνονται σήμερα, για τή σχέση μεταξύ πίστεως και ἐπιστήμης. Ἡ πρώτη ἐπιλογή είναι «όταν η ἐπιστήμη παραμερίζει τήν πίστη», η δεύτερη «όταν η πίστη παραμερίζει τήν ἐπιστήμη», η τρίτη «όταν η ἐπιστήμη ζητᾷ θεία βοήθεια» όταν ταυτίζονται απόλυτα μεταξύ τους, και η τέταρτη «όταν η

ἐπιστήμη καί ἡ πίστις βρίσκονται σέ ἄρμονία». Σέ αὐτήν τήν τέταρτη ἐπιλογή προσπαθῶ νά ἀνήκω, ἀποφεύγοντας τή σύγκρουση μεταξύ πίστεως καί ἐπιστήμης, ὅπως δυστυχῶς γίνεται ἀπό μία μερίδα πιστῶν καί ἐπιστημόνων.

Ὁ Francis Collins στό τέλος τοῦ βιβλίου του, ἀφοῦ περιγράφει τό πῶς ἀπό ἀγνωστικιστής ἔγινε πιστός βλέποντας τόν ἐσωτερικό κόσμο τοῦ κυττάρου, γράφει:

«Εἶναι καιρός νά σημάνουμε μιά ἀνακωχή σ' αὐτόν τόν κλιμακούμενο πόλεμο ἀνάμεσα στήν ἐπιστήμη καί τή θρησκεία. Ὁ πόλεμος δέν ἦταν ποτέ ἀναγκαῖος. Ὅπως τόσοι πολλοί κοσμικοί πόλεμοι, αὐτός ξεσηκώθηκε καί ἐντατικοποιήθηκε ἀπό ἐξτρεμιστές καί τῶν δύο πλευρῶν πού σήμαναν συναγερμούς καί προέβλεπαν ἐπικείμενη καταστροφή ἂν δέν ἐξαφανιζόταν ἡ ἄλλη πλευρά. Ἡ ἐπιστήμη δέν ἀπειλεῖται ἀπό τόν Θεό, ἐνθαρρύνεται. Ὁ Θεός μέ κάθε βεβαιότητα δέν ἀπειλεῖται ἀπό τήν ἐπιστήμη. Αὐτός τήν ἔκανε δυνατή... Ἀφήστε τίς διαμάχες. Οἱ ἐλπίδες μας, οἱ χαρές μας καί τό μέλλον τοῦ κόσμου μας ἐξαρτῶνται ἀπό αὐτό» (Ἐνθ. ἄνωτ. σελ. 201).

***Πηγή:** *Εκκλησιαστική Παρέμβαση*, Μηνιαία Ἐκδοση τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου Μάιος 2021, Ἔτος ΚΣΤ, Τεύχος 298, σελ. 1-12.